

Većina fabrika lignita u EU čekala je do poslednjeg trenutka da primeni tehnologije za kontrolu zagađenja koje su bile dostupne i ekonomski isplative već pre 4 godine, ostavljajući ogroman račun o zdravlju i džepovima ljudi.

Šta se dešava?

Krajnji rok za države članice EU da poštuju ograničenja zagađenja EU za velika postrojenja za sagorevanje je 17. avgust 2021. - takozvani LCP BREF. Zemlje su imale četiri godine da usklade nacionalnu industriju sa standardima o kojima su se dogovorile još 2017. [1], na osnovu trenutno najboljih raspoloživih tehnika za sprečavanje zagađenja (BAT) [2]. Ipak, jedan dan od roka, zemlje su još daleko od postizanja onoga što zahteva Direktiva o industrijskim emisijama.

LCP BREF predviđa raspone emisija za najgore zagađivače, uključujući NO_x, SO₂, čestice i živu, koje je potrebno odraziti u granicama dozvole. Dok su najniži i manje opasni nivoi industrija već prije više od 4 godine smatrali ekonomski i tehnički održivim [3], istraživanje EEB -a pokazuje da su vlasti i operateri za izdavanje dozvola većinu vremena išli na najviše zakonski dozvoljene nivoe, **oslobađajući u atmosferi, vodama i zemljištu na tone štetnih zagađivača koji su se mogli izbeći.**

U mnogim zemljama, vlasti i operateri lignita takođe su čekali do poslednjeg trenutka da primene standarde zagađenja LCP BREF, **ostavljajući građanima usput 4 godine nepotrebnog zagađenja.**

U nekim slučajevima, samozadovoljne javne vlasti još nisu ažurirale dozvole, dozvoljavajući postrojenjima da emituju van granica zagađenja EU, i sistematski su odobravale odstupanja kako bi omogućile instalacijama da emituju više od dozvoljenog. Odstupanja su predviđena Direktivom o industrijskim emisijama kao izuzeci, ali su u mnogim zemljama postala norma. Istovremeno, većina zemalja ne otkriva ključne informacije o stvarnim ekološkim performansama velikih postrojenja za sagorevanje, dok mnoge čak ne ispunjavaju ni minimalne zahteve transparentnosti i krše rokove za izveštavanje [4].

Zašto je važno?

LCP -ovi koji sagorevaju čvrsta goriva, a posebno lignit i ugalj, ne samo da su najgori klimatski prestupnici, već su i najveći izvor emisije SO₂ i žive u Evropi, i jedan od glavnih izvora NO_x i drugih teških metala. Uticaj LCP na ugalj na zdravlje procenjuje se na više od 16.150 prevremenih smrti, oko 7.600 dodatnih slučajeva hroničnog bronhitisa i preko 4.8 miliona izgubljenih radnih dana svake godine u EU i na Zapadnom Balkanu.

Na šta pozivamo?

Uskladiti ili zatvoriti. Operateri velikih postrojenja za sagorevanje sada moraju odmah

primeniti strože nivoe standarda kontrole zagađenja vazduha ili ih zatvoriti. Javni organi za izdavanje dozvola trebali bi prestati pristajati na odstupanja „na zahtjev“ i koristiti svoju moć za primenu najambicioznijih ograničenja BREF -a i zaštitu javnog zdravlja.

Podignite letvicu. Evropska komisija treba da primeni stroži nivo trenutnih standarda, istovremeno povećavajući ambiciju da zaštiti javno zdravlje i životnu sredinu. Očekujemo da će se to dogoditi putem revidiranih zaključaka o BAT-u do januara 2022. godine, tekuće uredbe EU Minamata i pregleda IED-a.

Unesite digitalno doba [6]. Evropska komisija bi trebala preispitati pravila izveštavanja EU kako bi omogućila centralizovano vrednovanje EU i promociju usklađenosti, kako bi nadgledala ekološke performanse industrije i pratila napredak prema ciljevima Zelenog dogovora EU.

Citirajte nas

„Četiri godine nečinjenja, samozadovoljstva i odstupanja građane koštaju milione u smislu zdravstvenih i ekoloških troškova. Gde su nacionalni zakoni, primena i primena? Zašto su zagađivačke aktivnosti uvek bile ispred javnog zdravlja i zaštite životne sredine? Nema više vremena za gubljenje: toksična postrojenja moraju se pridržavati ili zatvoriti ”, rekao je

Rikardo Nigro, koordinator kampanje za sagorijevanje uglja i rudnike pri Evropskom zavodu za životnu sredinu.

Nacionalni primeri

Nemačka je najlošija država EU po objavljivanju podataka o učincima zagađenja LCP -a. Podaci o emisijama iz 2018. i 2019. još uvek se ne prijavljuju Evropskoj komisiji (kršenje roka za izveštavanje za više od godinu dana). Komisija ne preduzima ništa da popravi ovu situaciju.

Rumunska vlada planira višemilionsku državnu pomoć kako bi omogućila obnovu postrojenja kako bi postala usklađena sa BAT-om. Trenutno dve fabrike lignita, Isalnita i Craiova, još čekaju da dobiju ažuriranje dozvole prema BAT -u [7].

U **Sloveniji**, fabrika lignita Sostanj 6 ne koristi svoju najsavremeniju opremu za sekundarnu redukciju NO_x (SCR), prema našim izvorima, iz čisto ekonomskih razloga. Operater preferira dnevno fino podešavanje količine lignita za sagorevanje kako bi ostao na višoj granici BAT umesto da umanjuje zagađivače sa već postojećom tehnologijom DeNok.

Poljski ministar za klimu i životnu sredinu odobrio je izuzeća posle 2021. za elektrane Patnov I i Konin koje pripadaju ZE PAK. Zahvaljujući Greenpeaceu Poljskoj i Franku Boldu, Upravni sud u Varšavi poništio je odluku Ministarstva, koje sada mora ponovo razmotriti to pitanje.

Nepotrebno zagađenje koje traje 4 godine: Vlade EU ne uspevaju da obuzdaju emisije iz većine toksičnih fabrika

U **Bugarskoj** su odstupanja u poslovnim planovima operatora: Bugarska izvršna agencija za zaštitu životne sredine sistematski odobrava odstupanja zagađivačima elektrana na lignit na njihov zahtev. Za otrovnu živu, odstupanje se odobrava na beskrajn period, uprkos zahtevu EU da ga ukine najkasnije do 2027. godine. Odluka o zahtevu za derogaciju ozloglašenog zagađivača Brikel još se čeka uoči roka 17. avgusta.

Češke fabrike uglja i lignita odlučile su da zavise od „odstupanja od BAT“ - izuzeća od novih granica emisije koje mogu dozvoliti regionalne vlasti. Ukupno se 18 čeških fabrika prijavilo za takva odstupanja.

U **Ujedinjenom Kraljevstvu**, pisci dozvola su sistematski odobravali odstupanja od zagađenja vazduha radi zaštite uglja tokom njihovog radnog veka. Čak i jedno i jedino postrojenje opremljeno sekundarnim DeNok -om (Ratcliffe - u vlasništvu E.ON -a, zatim UNIPER -a) nije obavezno da koristi taj sistem za smanjenje, koji može smanjiti emisiju NOK za najmanje 85%. S obzirom na to da će se ova fabrika konačno zatvoriti 2025. godine (kada će prestati odstupanje od LCP BREF), to se prevodi u dodatni račun za prenos zdravstvenih troškova građanima do 96 miliona evra samo zbog parametra NOKS.

Izvor: EEB